

IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

REGULATORNA TELA

1. *Republička radiodifuzna agencija (RRA)*

1.1. Aktivnosti Republičke radiodifuzne agencije obrađene su, jednim delom, kroz odeljak o implementaciji Zakona o radiodifuziji.

1.2. RRA je Opštim obavezujućim uputstvom koje se odnosi na praćenje predizborne kampanje, pooštrila obaveze medija u odnosu na monitoring koji vrši nad njihovim radom. Tako su televizijske stanice dužne da, počev od dana raspisivanja izbora, do njihovog okončanja, jednom nedeljno dostavljaju Republičkoj radiodifuznoj agenciji snimke svog celokupnog programa emitovanog u prethodnoj nedelji. Istovremeno, kao i u svakoj predizbornoj kampanji, povećao se broj predstavljeni koje Agenciji u vezi sa sadržajem programa podnose, pre svega, političke stranke, učesnice na izborima. Tako su Ujedinjeni regioni Srbije prigovorili da mediji tolerišu zloupotrebu funkcije predsednika Republike, zarad interesa njegove stranke. URS tvrdi da je Boris Tadić, u funkciji predsednika Srbije, 18. marta službeno posetio jednu porodicu i obišao njeno poljoprivredno gazdinstvo, a 20. marta, takođe službeno, posetio fabriku „Fiat“ u Kragujevcu. Po URS-u, mediji su dopustili da se materijali snimljeni tokom te dve službene posete emituju kao predizborni program liste Demokratske stranke „Izbor za bolji život Boris Tadić“. Predstavku je podnela i Srpska napredna stranka, koja tvrdi da „sve liste u kampanji nemaju jednak tretman u informativnim emisijama“. RRA je, sa svoje strane, najavila da će tema sednice njenog Saveta biti i predizborni spot URS-a, u kome se koriste žigovi poznatih svetskih kompanija. URS u spornom spotu koristi žig kompanije „Fiat“, na čijem je dolasku u Srbiju lider URS-a bio angažovan kao ministar u Vladi Srbije, ali i žigove Benetona i nekih drugih kompanija. Član Saveta RRA, profesor Goran Peković, izjavio je da se, po njegovom mišljenju, u tom slučaju radi o kršenju Zakona o oglašavanju, budući da gledaoci stiču utisak da te kompanije podržavaju kampanju. Sa sednice Saveta održane 26. marta, izdato je saopštenje u kojem se tvrdi da nijedan od emitera, prateći rad državnih organa, nije prekršio Opšte obavezujuće uputstvo RRA o ponašanju medija u izbornoj kampanji. Povodom prigovora URS-a i SNS-a da DS i Boris Tadić zloupotrebljavaju funkciju predsednika Republike u svrhu kampanje, RRA je saopštila da svi emiteri „i tokom izborne kampanje, kao i kada izbori nisu raspisani, imaju slobodu da prate rad svih državnih organa i njihovih predstavnika“. Povodom primedbe koja se tiče korišćenja žigova pojedinih kompanija u spotovima URS-a, Savet je zatražio dostavljanje dodatne dokumentacije

koja bi trebalo da pokaže da li je postojala saglasnost kompanija čiji su žigovi korišćeni, za takvu njihovu upotrebu.

2. Republička agencija za elektronske komunikacije (Ratel)

2.1. Aktivnosti Republičke agencije za elektronske komunikacije biće delom obrađene i kroz odeljak ovog izveštaja koji se bavi procesom digitalizacije.

2.2. Postupajući po zahtevu Republičke radiodifuzne agencije od 3 februara, direktor Ratela doneo je 5. marta dva rešenja kojima je na osnovu člana 101. Zakona o elektronskim komunikacijama obavezao dominantnog kablovskog operatora, SBB, da u svojoj mreži u Novom Sadu obavezno prenosi programe televizija „Kanal 9“, „Delta“, „Mozaik“ i „Novosadska TV“, a da u svojoj mreži u Kikindi obavezno prenosi programe televizija „VK“ i „Rubin“. Podsetimo, po članu 101. Zakona o elektronskim komunikacijama, Ratel je ovlašćen i nadležan da, na zahtev Republičke radiodifuzne agencije, operatoru elektronske komunikacione mreže za distribuciju i emitovanje medijskih sadržaja, propiše obavezu prenosa određenih kanala. Za donošenje ovakve odluke, pored zahteva RRA, koja je u postupku njegovog podnošenja dužna da poštuje načela srazmernosti i javnosti i da oceni neophodnost obaveze prenosa radi ostvarivanja jasno određenih ciljeva od opšteg interesa, potrebno je da bude ispunjen još jedan uslov, da značajan broj krajnjih korisnika koristi elektronsku komunikacionu mrežu tog operatora kao jedini ili prvenstveni način za primanje medijskih sadržaja. U postupku donošenja rešenja, Ratel je cenio okolnost da je SBB kablovski operator s najvećim brojem pretplatnika u Novom Sadu, odnosno, jedini kablovski operator u Kikindi, i doneo odluku kojom se obaveza prenosa nameće. U svom prethodnom izveštaju opisali smo razloge koji su doveli do toga da RRA uopšte podnese zahtev za donošenje ovakog rešenja. „Kanal 9“, koji je sa SBB-om istovremeno vodio i sudski spor nakon što ga je ovaj operator isključio iz svoje kablovske ponude u julu 2011. godine, objavio je 16. marta da je njihov signal ponovo dostupan gledaocima u Novom Sadu, kao i da nije bilo potrebe da se njihovo vraćanje u kablovsku mrežu sprovodi prinudnim putem, pošto je SBB sam postupio po odlukama Ratela i po privremenoj meri Privrednog suda u Novom Sadu, koji je SBB-u takođe naložio vraćanje „Kanala 9“ u kablovsku ponudu.

2.3. Ratel je 14.03.2012. saopštio da je zajedničkom akcijom Odeljenja za borbu protiv visokotehnološkog kriminala Službe za borbu protiv organizovanog kriminala Uprave kriminalističke policije Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije, Republičke radiodifuzne agencije i Službe za kontrolu Republičke agencije za elektronske komunikacije, sprečeno dalje emitovanje radio programa emitera Radio Raka Ešinger, iz Lazarevca. Radio Raka

Ešinger iz Lazarevca, bio je prvi na listi neovlašćenih korisnika radio-frekvencijskog spektra koju je Ratel redovno objavljivao i godinama je emitovao program uprkos neposjedovanju dozvole za emitovanje. U saopštenju koje je istim povodom objavio i RRA, navodi se i da je protiv prekršioca podneta krivična prijava, ali ne i za koje delo.

3. Savet za štampu

Savet za štampu doneo je 29. marta odluku po kojoj je dnevni list „Press“ tekstom „Mengele sa Oksforda: Lekarima dozvola da ubijaju decu“, objavljenim 2.3.2012. godine u štampanom i elektronskom izdanju, prekršio Kodeks novinara Srbije i to odredbe koje propisuju obavezu novinara da „poštuje i štiti prava i dostojanstvo dece, žrtava zločina, osoba sa hendikepom i drugih ugroženih grupa“, kao i obavezu novinara da mora da „učini sve da izbegne diskriminaciju zasnovanu, između ostalog, na polu, starosti, seksualnom opredeljenju, jeziku, veri, političkom i drugom mišljenju, nacionalnom i društvenom poreklu“. Konkretnu žalbu podneo je Gej lezbejski info centar, koji je naveo da se u spornom tekstu gej brakovi i pravo da istopolni roditelji usvajaju decu, porede, odnosno stavljaju u istu ravan, sa pedofilijom i ubijanjem dece sa smetnjama u razvoju. Komisija za žalbe ocenila je da se objavljenim tekstom diskriminiše jedna posebno osetljiva manjina i da bi novinari morali biti svesni opasnosti od diskriminacije koju mogu da šire mediji. Ovakva odluka doneta je većinom glasova, budući da su dva člana Komisije, Ljiljana Smajlović, predsednica Udruženja novinara Srbije i Božo Prelević, advokat, smatrali da tekstom nije prekršen Kodeks, odnosno da autor teksta nije imao nameru da diskriminiše pripadnike gej populacije, već da je reč samo o loše napisanom tekstu, u kojem se u isti kontekst stavljaju svari koje međusobno nisu ni u kakvoj vezi. Inače, od 9 odluka koje je Komisija za žalbe Saveta za štampu do sada donela, ovo je treća kojom se utvrđuje da je upravo dnevni list „Press“ prekršio Kodeks. U dve ranije odluke, Komisija je našla da je „Press“ povredio pravo na privatnost, odnosno povredio temeljno načelo Kodeksa koje se odnosi na istinitost izveštavanja, tako što je čitaocima vrednosni sud redakcije predstavio kao materijalnu činjenicu. Ovom odlukom, „Press“ postaje list protiv koga je Komisija donela najviše odluka kojima se žalbe usvajaju. Odluka po još jednoj žalbi na pisanje „Pressa“, a koju je podnela Narodna banka Srbije zbog više tekstova koji su, kako NBS ocenjuje, „bili zlonamerni i tendenciozni“, očekuje se uskoro.

DRŽAVNI ORGANI

4. *Ministarstvo kulture, informisanja i informacionog društva*

I pored izjave Predraga Markovića, ministra kulture, informisanja i informacionog društva, koju je dao još krajem januara, da realizacija Akcionog plana Medijske strategije teče po utvrđenim rokovima, nikakvih novih vesti po tom planu iz Ministarstva nije bilo već puna dva meseca. Nezvanično se ipak saznaje da su radne grupe formirane, te da se na nacrtima novih zakona radi. Istovremeno, Vlada je donosila određene odluke koje su u potpunoj suprotnosti sa idejama Medijske strategije. Tako je, npr. krajem marta, Vlada državnoj novinskoj agenciji „Tanjug“ odobrila beskamatni kredit od 17,5 miliona dinara za izveštavanje o predizbornoj kampanji i izbornom danu 6. maja, odnosno, kako se navodi u obrazloženju, za „izmirivanje rashoda izveštavanja i nabavku opreme, kako bi se u celosti obezbedili adekvatno izveštavanje i pokrivenost video i foto servisom predizborne kampanje i izbornog dana“. Kredit je odobren samo tri dana nakon što je agencija „Tanjug“ to zatražila, a prema ugovoru, rok vraćanja je 31. decembar ove godine. Istovremeno, nije poznato da je rađena bilo kakva analiza planova za izveštavanje o predizbornoj kampanji i izbornom danu koje druge agencije moguće već imaju ili prave na komercijalnoj osnovi. Za rad državne novinske agencije se i inače svake godine izdvaja deo novca iz budžeta, a u 2011. godini izdvojeno je više od 200 miliona dinara. Podsetimo, Medijskom strategijom predviđeno je da će država, u skladu sa strateškim opredeljenjem izlaska iz medijskog vlasništva, izvršiti vlasničku transformaciju „Tanjuga“. Strategija takođe predviđa da će Srbija, i pre vlasničke transformacije „Tanjuga“, obezbediti regulatorni okvir za ravnopravni položaj svih novinskih agencija, u skladu s pravilima zaštite konkurencije i dodele državne pomoći, odnosno da će država voditi računa o tome da „Tanjug“ ne dovodi u neravnopravan položaj druge agencije. Odlukom o odobravanju beskamatnog kredita „Tanjugu“, čemu se, makar koliko je saopšteno, Ministarstvo kulture, informisanja i informacionog društva nije protivilo, praktično se odustalo od još jednog dela Medijske strategije.

5. *Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti*

Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti dostavio je krajem marta Narodnoj skupštini Republike Srbije Izveštaj o sprovođenju Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja i Zakona o zaštiti podataka o ličnosti u 2011. godini. Isti izveštaj je, u skladu sa zakonom, dostavljen predsedniku Republike, Zaštitniku građana i Vladi Republike Srbije. Poverenik je ocenio da je nastavljen trend rasta broja obraćanja ovoj instituciji radi zaštite prava, tako da je u 2011. bilo oko 40% više takvih slučajeva, nego u 2010, i dva i po

puta više takvih slučajeva nego u 2009. godini. Poverenik ovakav trend ocenjuje kao potvrdu rasta poverenja građana u instituciju Poverenika, ali i opomenu koja ukazuje na veliki broj problema koji opterećuju ostvarivanje prava, kako na pristup informacijama od javnog značaja, tako i na zaštitu podataka o ličnosti. Poverenik je različito ocenio stanje u dve oblasti iz njegove nadležnosti. U oblasti slobode pristupa informacijama, već nekoliko godina imamo kontinuiran napredak, koji je, po Povereniku, inverzibilan, te ga je potrebno samo unapređivati i održavati. On smatra da je posebno važno da se napori usmere na afirmaciju modernih shvatanja prava na slobodan pristup informacijama, te da je potrebno da organi vlasti što više informacija o svom radu objavljuju na proaktivnoj osnovi, i bez posebnih zahteva. U oblasti zaštite podataka o ličnosti, situacija je, po Povereniku, bitno drugačija i lošija, i to kao posledica različitih negativnih činjenica, od kojih je Poverenik izdvojio tri. Prva je činjenica da Poverenik radi sa neadekvatnim brojem saradnika, što je direktna posledica odsustva volje Vlade da ovoj instituciji obezbedi neophodne prostorne uslove za rad. Druga, jeste da su Vlada i drugi državni organi zakazali u svojim obavezama propisanim Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti, što je imalo krajnje negativne efekte. Treći problem Poverenik vidi u neadekvatnom odnosu nadležnih prema odgovornosti za kršenje zakona. Tokom 2011. godine, nadležni nisu pokrenuli nijedan prekršajni postupak zbog kršenja Zakona o slobodnom pristupu informacijama, iako je razloga za to izvesno bilo. Takođe, od većeg broja prekršajnih i krivičnih prijava koje je Poverenik podneo zbog kršenja Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, postupak ni po jednoj nije pravosnažno okončan. Poverenik je zato ocenio da se odnos društva i države prema privatnosti, a posebno prema zaštiti podataka o ličnosti, mora korenito menjati.

Ono što posebno zabrinjava u oblasti zaštite podataka o ličnosti je činjenica da Vlada još uvek nije donela Akcioni plan za sprovođenje Strategije zaštite podataka o ličnosti, sa definisanim aktivnostima, očekivanim efektima, nosiocima konkretnih zadataka i rokovima za izvršenje zadataka, iako je rok za usvajanje ovog plana istekao 20. novembra 2010. godine. Takođe, Vlada još uvek nije uredila način arhiviranja i mere zaštite naročito osetljivih podataka, iako je rok za ovo istekao još 4. maja 2009. godine. Takođe, neke od postojećih propisa potrebno je izmeniti, jer nisu usaglašeni sa relevantnim međunarodnim dokumentima. To se pre svega odnosi na sam Zakon o zaštiti podataka o ličnosti, koji nije u potpunosti usaglašen sa međunarodnim aktima koji Srbiju obavezuju, ali ni sa Ustavom Srbije. Ono što je od posebnog značaja za medije, jeste deo ovog Zakona koji se odnosi na obradu podataka o ličnosti od strane novinara i medija. Ove odredbe nisu dovoljno jasne, a u praksi dovode do slučajeva u kojima se protiv novinara, i to posebno onih koji se bave istraživačkim novinarstvom, iniciraju i vode krivični postupci, pri čemu se novinarski posao olako tretira kao neovlašćena obrada podataka o ličnosti.

KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA**6. Organizacija proizvođača fonograma Srbije (OFPS) i Organizacija za kolektivno ostvarivanje prava interpretatora (PI)**

Organizacija proizvođača fonograma Srbije (OFPS) i Organizacija za kolektivno ostvarivanje prava interpretatora (PI) objavile su 21. marta da u 2012. godini neće naplaćivati naknadu za javno saopštavanje fonograma i na njima zabeleženih interpretacija u zanatskim radnjama, odnosno da će zanatskim radnjama odobriti popust od 100% u odnosu na naknadu predviđenu tarifom. Istovremeno, OFPS i PI saopštali su da su i u odnosu na korisnike, kao što su ugostiteljski objekti, šoping molovi i tržni centri, prodavnice i supermarketi, benzinske stanice, hoteli, sajmovi, kockarnice i kladionice, predložili Komisiji za zaštitu autorskog i srodnog prava korekciju tarife, na način da ona vodi računa o veličini grada ili opštine u kojoj se takav objekat nalazi. Navedene mere, OFPS i PI pravdaju krizom. Međutim, u odnosu na medije, tj. naknade za emitovanje fonograma i na njima zabeleženih interpretacija, popusti nisu predviđeni, tj. i dalje na snazi ostaje tarifa iz 2009. godine, shodno kojoj je naknada određena na nivou od 3,5% od ukupnih prihoda za komercijalne radio stanice, odnosno u rasponu od 1 do 2% za komercijalne televizijske stanice, pri čemu je minimalni iznos naknade za radio stanice 7.200 dinara, a za TV stanice 9.000 dinara. Stiče se utisak da su naknade od emitera poslednje čega bi se kolektivne organizacije odrekle, odnosno poslednje u odnosu na koje bi popustile sa svojim zahtevima. Tako se sada ispostavlja da kolektivne organizacije imaju razumevanja i za otežane uslove poslovanja kladionica i kockarnica usled krize, ali ne i za otežane uslove poslovanja radio i TV stanica. U međuvremenu, kako pregovori o tarifi između OFPS i PI sa jedne strane, i ANEM-a kao reprezentativnog udruženja emitera, s druge strane, nisu doveli do sporazuma o tarifi, Predlog nove tarife koga su predložile dve organizacije, i dalje se nalazi pred Komisijom koja o njemu treba da odluči.